

LISTA LEKTUR DO EGZAMINU Z HISTORII LITERATURY POLSKIEJ OKRESU OŚWIECENIA

I UTWORY LITERACKIE

1. Franciszek Bohomolec

Małżeństwo z kalendarza, [w:] *Komedie na teatrum*, oprac. J. Kott, Warszawa 1960.

2. Adam Naruszewicz

Liryki wybrane, oprac. J. W. Gomulicki, Warszawa 1964:

Daniel Kalwiński do Trembeckiego na zniesienie zakonun jezuitów,
Hymn do słońca,
Do malarstwa,
Odjazd,
Filizanka,
Balon.

Satyry, wstęp i oprac. B. Wolska, Kraków 2002, Biblioteka Polska – lub: oprac. S. Grzeszczuk, Wrocław 1962, BN I 179:

Szlachetność,
Chudy literat,
Reduty.

3. Ignacy Krasicki

Pisma poetyckie, oprac. Z. Goliński, t. 1-2, Warszawa 1976, Biblioteka Poezji i Prozy:

Myszeidos,
Monachomachia – lub: Wrocław 1969, BN I 197,
Satyry – lub: Wrocław 1988, wyd. 2 zmien. i n., BN I 169:

I *Do króla*,
Świat zepsuty,
Złość ukryta i jawna,
Żona modna,
Palinodia,
II *Pochwała wieku*,

Listy poetyckie – lub: jw.:

Podróż pańska. Do księcia Stanisława Poniatowskiego,
Do księdza Adama Naruszewicza koadiutora smoleńskiego,

Bajki i przypowieści – lub: Wrocław 1975 i n., BN I 220,

Bajki nowe – lub: jw.:

Alegoria + 2-3 wybrane dowolnie bajki,

Wiersze różne:

15. *Osobność*,
18. *Do księdza Marcina*,
22. *Do pana Michała*,
32. *Do księdza plebana*,

Wiersze z prozą:

1. *Podróż z Warszawy do Biłgoraja. Do księcia Stanisława Poniatowskiego*,
12. *Do...*,
14. *Do S....*

Pisma wszystkie, oprac. Z. Goliński, M. Klimowicz, R. Wołoszyński, pod red. T. Mikulskiego, t. 1-4, Warszawa 1954:

Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki – lub: Wrocław 1973, wyd. zmien. i n., BN I 41,

[dla chętnych:

Pan Podstoli: wybrane fragmenty – lub: wstęp i oprac. K. Stasiewicz, Olsztyn 1994,

Rozmowy zmarłych: wybrane dialogi – lub: Warszawa 1987,

Uwagi: wybrane rozmowy, wstęp i oprac. Z. Libera, Warszawa 1997].

4. Stanisław Trembecki:

Wiersze wybrane, oprac. J. W. Gomułicki, Warszawa 1956, Biblioteka Poetów:

Bajki,

Oda nie do druku,

Epitalamion Hipolitowi i Belinie lub któreś z dwóch pozostałych epitalamiów.

Sofiówka, wyd. J. Snopek, Warszawa 2000, Biblioteka Pisarzy Polskiego Oświecenia, t. 1 – lub: [w:] *Pisma wybrane*, oprac. J. Kott, t. 2, Warszawa 1953.

5. Tomasz Kajetan Węgierski

Wiersze wybrane, oprac. J. W. Gomułicki, Warszawa 1974, Biblioteka Poetów:

Przypadek w piwnicy,

Złe czasy, nie ja,

Do Ogińskiego, hetmana wielkiego litewskiego,

O pożytku niemienia,

Myśl moja do J. W. Stanisława Bielińskiego, starosty Garwolińskiego,

Na ścianie la Grande-Chartreuse.

6. Franciszek Karpiński

Wiersze wybrane, oprac. J. Kott, Warszawa 1966, Biblioteka Poetów:

Pieśń mazurska.

Poezje wybrane, oprac. T. Chachulski, Wrocław 1997, wyd. 2 zmien., BN I 89:

Do Justyny. Tęskność na wiosnę,

Laura i Filon,

List wymawiający się,

Pieśń dziada sokalskiego w kordonie cesarskim,

Mazurek,

Powrót z Warszawy na wieś,

Żale Sarmaty.

7. Franciszek Zabłocki

Fircyk w zalotach, oprac. J. Pawłowiczowa, Wrocław 1961 i n., BN I 176.

Ksiądz Spirydion, kapucyn, penitencjonarz delikwentów warszawskich...

Do (...) Jezierskiego, odgrażającego się palcem na rękę piszącego paszkwile.

Opisanie geniusza satyry.

8. Franciszek Dionizy Kniaźnin

Wiersze wybrane, oprac. A. K. Guzek, Warszawa 1981, Biblioteka Poetów (tutaj zwłaszcza wiersze późne):

Dolegliwość,

Do Klimeny,

Do Ignacego Bykowskiego,

Do wąsów,
Do Boga (kilka wierszy o tym samym tytule we wskazanym tomiku).

9. Franciszek Ksawery Dmochowski

Sztuka rymotwórcza, oprac. S. Pietraszko, Wrocław 1956, BN I 158 – lub [w:] *Oświeceni o literaturze. Wypowiedzi pisarzy polskich 1740-1800*, oprac. T. Kostkiewiczowa i Z. Goliński, Warszawa 1993.

10. Julian Ursyn Niemcewicz

Powrót posła oraz wybór bajek politycznych, oprac. Z. Skwarczyński, Wrocław 1970 i n., BN I 4.

11. Wojciech Bogusławski

Cud mniemany czyli Krakowiacy i górale, oprac. S. Dąbrowski i S. Straus, Wrocław 1956 i n., BN I 162.

12. Stanisław Staszic

Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego, fragmenty, [w:] „*Abyśmy o ojczyźnie naszej radzili*”. *Antologia publicystyki doby stanisławowskiej*, oprac. Z. Goliński, Warszawa 1984 – lub [w:] *Pisma filozoficzne i społeczne*, oprac. B. Suchodolski, Warszawa 1954.

13. Hugo Kollątaj

Listów Anonima część pierwsza, druga i trzecia, [w:] *Wybór pism politycznych*, oprac. B. Leśnodorski, Wrocław 1952, BN I 140 (przeczytać wybrane fragmenty).
Wiersze w antologiach poezji – zob. poniżej.

14. Alojzy Feliński

Barbara Radziwiłłówna, oprac. M. Szykowski, Kraków 1920 i n., BN I 9.

15. Maria z Czartoryskich Wirtemberska

Malwina czyli Domyślność serca, oprac. K. Wojciechowski, Kraków 1902 i n., BN I 23;
lub wydanie w serii Biblioteka Klasyki Polskiej i Obcej, Warszawa 1978.

Ponadto obowiązuje znajomość wybranych utworów następujących pisarzy:

Józef Baka, *Poezje*, oprac. i wstępem opatrzyli A. Czyż i A. Nawarecki, Warszawa 1986,

Jakub Jasiński,

Kajetan Koźmian, *Wybór poezji*, Kraków 2002,

Wojciech (Albert) Mier, *Poezje zebrane*, zebrał i oprac. E. Rabowicz, uzupełn. i przygot. do dr. E. Aleksandrowska, Wrocław 1991, Zapomniani Poeci Oświecenia 3,

Józef Szymanowski,

Jan Paweł Woronicz, *Pisma wybrane*, oprac. M. Nesteruk i Z. Rejman, Wrocław 2002, BN I 299.

Dla tej listy autorów można wykorzystać wydania utworów, najlepiej najnowsze i krytyczne (wskazywane przy nazwisku) lub następujące antologie i zbiory:

J. Kott, *Poezja polskiego Oświecenia. Antologia*, Warszawa 1956 i n.

Z. Libera, *Poezja polska XVIII wieku*, Warszawa 1976 i n.

Z. Libera, *Poezja polska 1800-1830*, Warszawa 1984.

„*Świat poprawiać – zuchwale rzemiosło*”. *Antologia poezji polskiego Oświecenia*, oprac. T. Kostkiewiczowa i Z. Goliński, Warszawa 1981.

Zbiór poetów polskich XIX wieku, oprac. Z. Hertz, t. 1, Warszawa 1959.

„*Abyśmy o ojczyźnie naszej radzili*”. *Antologia publicystyki doby stanisławowskiej*, oprac. T. Kostkiewiczowa i Z. Goliński, Warszawa 1984.

Pisarze polskiego Oświecenia, pod red. T. Kostkiewiczowej i Z. Golińskiego, t. 1, 2, 3, Warszawa 1992, 1994, 1996.

Oświeceni o literaturze. Wypowiedzi pisarzy polskich 1740-1800, oprac. T. Kostkiewiczowa i Z. Goliński, Warszawa 1984.

Oświeceni o literaturze. Wypowiedzi pisarzy polskich 1801-1830, oprac. T. Kostkiewiczowa i Z. Goliński, Warszawa 1984.

Ludzie Oświecenia o języku i stylu, oprac. Z. Florczak i L. Pszczołowska, pod red. M. R. Mayenowej, t. 1-2, Warszawa 1958.

Teatr narodowy 1765-1794, pod red. J. Kotta, Warszawa 1967.

Polska myśl filozoficzna. Oświecenie. Romantyzm, oprac. H. Hinz i A. Sikora, Warszawa 1964.

Polska krytyka literacka (1800-1918). Materiały, t. 1, Warszawa 1959.

Wskazana byłaby ponadto lektura wybranych tekstów ze zbiorów:

Literatura barska. Antologia, oprac. Z. Maciejewski, Wrocław 1976, wyd. 2 zmien., BN I 108.

„*Monitor*” 1765-1785, oprac. E. Aleksandrowska, Wrocław 1976, BN I 226.

„*Zabawy Przyjemne i Pożyteczne*” (1770-1777), oprac. J. Platt, Wrocław 1968, BN I 195.

II OPRACOWANIA – zalecane

a. podręczniki i opracowania syntetyczne

Słownik literatury polskiego Oświecenia, pod red. T. Kostkiewiczowej, Wrocław 1977 i n.
M. Klimowicz, *Oświecenie*, Warszawa 1972 i n.

Pisarze polskiego Oświecenia, pod red. T. Kostkiewiczowej i Z. Golińskiego, t. 1, 2, 3, Warszawa 1992, 1994, 1996 (stąd sylwetki i teksty pisarzy zalecanych w liście lektur).

T. Kostkiewiczowa, *Klasycyzm, sentymentalizm, rokoko. Szkice o prądach literackich polskiego Oświecenia*, Warszawa 1975 i n.

R. Przybylski, *Klasycyzm czyli prawdziwy koniec Królestwa Polskiego*, Warszawa 1983.

P. Żbikowski, *Klasycyzm postanisławowski. Zarys problematyki*, wyd. 2 uzup. i popr., Warszawa 1999 (zwłaszcza rozdz. V: teoria genologiczna klasycyzmu postanisławowskiego).

b. wstępy poprzedzające edycje tekstów

1. Biblioteka Poetów, PIW:

J. Kott, *Prowincjonalny Karpiński*, [w:] F. Karpiński, *Wiersze wybrane*, Warszawa 1966.

J. W. Gomulicki, *Młody „gniewny” polskiego Oświecenia*, [w:] K. Węgiński, *Wiersze wybrane*, Warszawa 1974.

A. K. Guzek, *Lekcja historii w puławskim zamku*, [w:] F. Książnin, *Wiersze wybrane*, Warszawa 1981.

2. Biblioteka Narodowa. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich:

E. Aleksandrowska, [wstęp do:] „*Monitor*” 1765-1785, Wrocław 1976, BN I 226.

3. Poza seriami:

W. Pusz, *Dobroć moralnej igraszki*, [w:] I. Krasicki, *Poematy heroikomiczne. Myszeis, Monachomachia, Antymonachomachia*, Warszawa 1985 – lub [w:] *Między Krasickim a Słowackim. Studia, eseje, opinie*, Kraków 1992.

c. monografie, rozprawy, artykuły

- T. Chachulski, *Franciszek Karpiński jako poeta religijny*, [w:] *Motywy religijne w twórczości pisarzy polskiego Oświecenia*, pod red. T. Kostkiewiczowej, Lublin 1995.
- Dwory magnackie w XVIII wieku. Rola i znaczenie kulturowe*, red. T. Kostkiewiczowa, A. Roćko, Warszawa 2005.
- J. Kleiner, *Pierwszy cykl satyr Krasickiego; Drugi cykl satyr Krasickiego; Bajki i przypowieści Krasickiego*, [w:] *O Krasickim i Fredrze. Dziesięć rozpraw*, Wrocław 1956.
- T. Kostkiewiczowa, *Ignacego Krasickiego myśli o zadomowieniu i ruchliwości; O poetyce wierszy lirycznych Krasickiego; „Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki” – propozycja lektury; O ważnych motywach słownych w poezji Krasickiego; O języku poetyckim Ignacego Krasickiego*, [w:] *Studia o Krasickim*, Warszawa 1997.
- D. Kowalewska, *Magia i astrologia w literaturze polskiego oświecenia*, Toruń 2009.
- T. Mikulski, *Adresaci listów Krasickiego; Kurdesz nad kurdeszami; Nad tekstami Książka*, [w:] *W kręgu oświeconych*, Warszawa 1960.
- Słynne kobiety w Rzeczypospolitej XVIII wieku*, red. A. Roćko, M. Górka, Warszawa 2018.
- W. Pusz, *Klasa klasyków; „Zastanowić się potrzeba...” – czyli uwagi o „Uwagach” Ignacego Krasickiego; Mądry Krasicki*, [w:] *Oświeceni i nie tylko*, Łódź 2003.
- Z. Rejman, *Problematyka religijna w twórczości Jana Pawła Woronicza*, [w:] *Motywy religijne w twórczości pisarzy polskiego Oświecenia*, pod red. T. Kostkiewiczowej, Lublin 1995.
- B. Wolska, *Pan i jego pies – król i poeta. O „wierszach w materiałach politycznych” Stanisława Trembeckiego z lat 1773-1798*, „Napis”, seria VI: 2000.
- W. Woźnowski, *Bajka w literaturze polskiego Oświecenia*, Warszawa 1974.